

- С. 36 – 39.
2. Корієєв В. Еволюція і перспективи фінансового ринку України // *Економіка України*. 2007. – № 9. С. 21 – 29.
 3. Гальчинський А. Стабільність гривні та проблема її забезпечення // *Економіка України*, 2004. – № 2. – С. 4 – 11.
 4. Гребенік Н. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної (монетарної) політики в Україні // *Вісник НБУ*, 2007. – № 5. – С. 12 – 22.
 5. Вахтинко Т. Моделювання макроекономічних факторів зовнішніх запозичень та їх впливу на розвиток економіки України. // *Економіка України*, 2007. – № 7. – С. 15 – 24.
 6. Скрипник А., Варваренко Г. Вплив валютно-курсової різниці на інфляційні процеси в Україні // *Вісник НБУ*, 2007. – № 1. – С. 40 – 48.
 7. Петрик О., Ніколайчук С. Визначення оптимального рівня інфляції для України // *Вісник НБУ*, 2007. – № 6. – С. 10 – 22.

Annotation. *In the article the interdependence of increase of amount of money, of inflation and of economy growing is examined, impermissibility of annual increase of amount of money more than 20 % and of inflation – 5 % is grounded.*

Key words: *amount of money, inflation, economy growing, foreign capital.*

УДК 330.342.146

З.І. Галушка, к.е.н., доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вивчаються ознаки соціалізації економіки, характерні для розвинутих країн другої половини ХХ ст. Аналізуються об'єктивні причини, особливості, умови, та суперечності соціалізації економіки України.

Ключові слова: *Соціалізація економіки, соціальна відповідальність держави, суперечності соціалізації в Україні.*

Однією із закономірностей розвитку світової економіки із середини ХХ ст. справедливо вважають її соціалізацію. Соціалізація проявляється через низку ознак, до яких, на нашу думку відносяться такі: 1) формування різних моделей соціальної ринкової економіки та розвиток механізмів державної соціальної політики, заснованих на особливостях національної культури, швидкому розвитку НТП, різноманітності форм власності, демократизації системи управління, соціальній відповідальності усіх господарюючих суб'єктів; 2) великого значення набуває сама людина як головний суб'єкт економічних відносин, її знання, вміння, досвід, інтелектуальний потенціал, знання тощо; 3) становлення відносин соціального партнерства між робітниками і роботодавцями, участь робітників у власності, в управлінні, у розподілі доходів; 4) швидкий розвиток сфери послуг та сфери державного соціального забезпечення, особливо пов'язаних із соціальним обслуговуванням мало захищених груп населення; 5) гуманізація виробництва і процесу праці, розвиток прикладних наук, спрямованих на їх реалізацію (ергономіка, соціальна психологія, соціальний менеджмент, організаційна культура); 6) зростання витрат на робочу силу, у тому числі на освіту, перекваліфікацію, охорону здоров'я, культуру, спорт тощо, зростання факторних доходів; 7) поява та розвиток інтелектуальної власності та її функціональних форм (патентів, авторських прав, товарних знаків, "ноу-хау" тощо); 8) визначена нова система критеріїв людського розвитку, об'єктом наукових досліджень стають проблеми розвитку людського потенціалу, соціальної безпеки, соціальних стандартів, вивчається соціальна ціна трансформаційних реформ та глобалізацій них процесів; 9) з'являються тіньові соціальні ринки, що свідчить про підвищення важливості соціальної сфери у життєдіяльності людей, у підвищенні їх соціального статусу, добробуту, у кар'єрному зростанні; 10) змінюються стереотипи економічного мислення, навіть, змінюється розуміння поняття добробуту і якості життя, у них включаються такі показники як стан навколишнього середовища, використання вільного часу, характер соціального обслуговування, споживчі очікування. Отже, діє закон соціалізації економіки, суть якого полягає у пріоритетності соціальних цілей, забезпеченій позою якісно розвитку НТП, інформаційних технологій, посиленням значення національної культури, зростанням ролі особистості людини у розвитку суспільства. Цей закон почав діяти під об'єктивним впливом тих економічних і соціальних змін, які виявились у розвинутому світі на початку ХХ ст. Причини та умови соціалізації пояснюються не стільки загостренням соціально-економічних проблем і розвитком НТР, скільки зміною ролі і місця людини у виробництві, зміною системи соціальних пріоритетів, цілей соціального розвитку, новим розумінням, системи соціальних відносин, економічних інтересів та механізмів їх реалізації.

Розуміючи характерні риси соціалізованої економіки, розглянемо об'єктивні умови та суперечності соціалізації економіки України.

1. Вирішення цієї проблеми, у першу чергу, пов'язане із формуванням специфічної функції держави, яку ми називаємо функцією соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність держави встановлюється як система відносин між державою, суб'єктами господарювання і населенням щодо

мобілізації та використання ресурсів, товарів та послуг, які реалізують соціальне забезпечення та соціальний захист усіх груп населення, що дозволяє узгоджувати економічні інтереси як основу стабільності суспільства. Вона встановлюється різноманітними соціальними нормами (рішеннями держави, правовими, морально-етичними нормами тощо).

2. Принципи функціонування соціалізованої економіки тісно пов'язуються зі створенням однакових шансів для різних категорій населення у підтриманні свого добробуту. У великій мірі не стосується поєднання та розвитку різноманітних форм власності, характерних для кожного даного етапу трансформації. Як зауважує Л. Абалкін, "ті чи інші форми власності не мають абсолютної цінності, кожна з них у ході соціального відбору знаходить свою нішу, яку й займає, показуючи свої переваги над іншими саме у даній сфері, стосовно даного соціокультурного середовища" [1, с.239]. Щодо соціалізації української економіки це стосується процесів роздержавлення та приватизації державної власності, визначення реальних прав володіння, користування, розпорядження економічними ресурсами, реалізації на їх основі інтересів різних господарських суб'єктів, що й дає найбільше шансів для реалізації принципів особистої (колективної) відповідальності за свій добробут.

3. Соціалізація неможлива без запровадження досягнень НТП у виробництво. Під впливом НТП, по-перше, зростають масштаби виробництва, якість продукції, її відповідність сучасним вимогам; по-друге, відбуваються зміни у змісті і характері праці, яка стає творчою, пов'язаною із використанням переважно духовних здібностей та інтелекту працівників і, відповідно, дорого оплачується; по-третє, виконання працівниками складної специфічної роботи веде до заміни відносин експлуатації відносинами соціального партнерства між робітниками і роботодавцями, спас умовою і стимулом до реалізації соціальних потреб працюючих.

4. У плані соціальної стабільності важливе значення має соціальна структура суспільства, наявність у цій структурі значної частки середнього класу. Причому значення має не лише рівень доходів, а й професійно-кваліфікаційна структура цього класу. Чим більший середній клас, тим стабільніше суспільство, тим менше прагнення до зміни самої системи. Роль особи у суспільній поведінці залежить не лише від професії або місця конкретної людини в професійно-кваліфікаційній і службовій ієрархії, не тільки від майнового становища, але й від суспільного походження, політико-ідеологічних переконань та прихильності, культури, моральних норм, розуміння соціальної справедливості.

Наведені проблеми української соціалізації підтверджують думку про те, що неможливо скопіювати навіть найефективніший варіант розвитку цих процесів, щоб використати його в іншій країні, адже країни розрізняються за рівнем економічного розвитку, соціальними і національними умовами, історичними і культурними традиціями. Крім того, як констатують західні аналітики, у всіх постсоціалістичних країнах наслідками функціонування держави всезагального добробуту, як правило, були: діри в системі стимулів та відповідальності; надто високі вимоги індивідів і спілок до держави; втрата авторитету держави у громадян; втрата урядом здатності розробляти ефективну економічну політику; дефекти ринків праці; зниження конкурентоспроможності; криза соціального страхування та державних фінансів [2, с.275]. Більше того, ніхто не гарантує, що будь-який варіант соціалізації вирішує усі проблеми суспільства. Ф. Фукуяма також зазначає: "В Європі вже майже ніхто не береться захищати ту точку зору, що головні проблеми континенту, саме зростаюче безробіття та імміграція, можуть бути вирішені подальшою експансією "держави добробуту", – навпаки, мета реформи бачиться швидше в тому, щоб урізати соціальні функції держави та дозволити європейському виробникові стати більш конкурентоспроможним на світовому ринку". Він вбачає особливу роль у розвитку економічного прогресу соціального капіталу, що формується на базі соціальних зв'язків у суспільстві та довіри між його членами [4, с.15].

В Україні під впливом перерозподілу прав власності та функцій управління відбувається низка процесів, які підтверджують факт суперечливого процесу становлення соціалізованої економіки: 1) змінюється місце і роль окремих соціальних груп у суспільно-економічних відносинах, їх частка у створеному ВВП; 2) соціальні функції держави переважно проявляються у перерозподілі доходів одних соціальних груп на користь інших; 3) на макро-і на мікрорівнях суперечності соціалізації виявляються як проблема вибору між ефективністю і справедливістю; 4) зміст соціалізації сприймається неоднаково різними людьми, які мають різні потреби, інтереси і прагнуть їх реалізувати. Це виявляється гри визначенні конкретних напрямків соціалізації, послідовності вирішення тих чи інших проблем, пропорціях у розширенні матеріальних чи духовних благ; 5) існує різне розуміння того, хто і у який спосіб має вирішувати ті чи інші проблеми, яка частка доходів має перерозподілятися через бюджети, за якими напрямками, яке співвідношення коштів центрального і місцевих бюджетів; яке співвідношення коштів, що отримують громадяни із суспільних та із страхових фондів, які нормативи відрахувань у державні і страхові фонди; як (і чи необхідно) компенсувати нерівномірність розподілу ресурсів; 6) постійно виникає проблема щодо співвідношення ринкових і державних механізмів реалізації соціальних проблем; 7) разом із глобалізаційними процесами виникають проблеми щодо розв'язання соціальних проблем на новому рівні соціально-економічних відносин, як не втрати ти національні традиції, звичні соціально-правові інститути, напрацьовані механізми вирішення соціальних проблем на національному рівні і сприйняти

загальносвітові тенденції соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Абалкин Л.И. Избранные труды: в 4-х томах. – Т.4.-М.: ОАО "НПО Экономика", 2000.-799с.
2. Анализ экономических систем, основные понятия теории хозяйственного порядка и политической экономики // Под. ред. Шюллера Л. и Х.-Г. Крюссельберга. : пер. с нем. М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2006. – 338с
3. Эрхард Л. Благосостояние для всех //Пер. с нем. М.: Начала-Пресс, 1991.-336с.
4. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию: [пер.с англ./Френсис Фукуяма. М.: АСТ: АСТ МОСКВА: ХРАНИТЕЛЬ, 2006.-730с.

Annotation. Features of socialization of economy of developed countries of second part of 20th century are studied; objective causes, special features, conditions and contradictions of socialization of economy of Ukraine are analyzed.

Key words: *socialization of economy, social responsibility of government, contradictions of socialization of economy of Ukraine.*

УДК 339.9.003.13

М.О. Городецька, к.е.н., доцент Академії праці і соціальних відносин, м. Київ.

С.І. Туголуков, к.е.н., доцент Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ І ПРОБЛЕМ НЕЕФЕКТИВНОСТІ

У статті розкриваються проблеми ефективності в умовах глобалізації з точки зору порівняльної характеристики різних типів економічних систем, а саме ринкової та планової.

Ключові слова: глобалізація, глобалізація економіки, економіка обміну, економічне благо, ефективність, ефективність в обміні, ефективність у виробництві, ефективність у споживанні, ресурс.

Глобалізація економіки – складний і суперечливий процес закономірних якісних перетворень світової економіки, що відбуваються на основі зростання обсягів і прискорення міжнародних переміщень товарів, послуг, капіталів, робочої сили, широкого розповсюдження новітніх інформаційних технологій, глобальних телекомунікаційних мереж тощо. Глобалізаційні процеси розгортаються в умовах ринкової економіки, яку в сучасному світі прийнято вважати найбільш ефективним способом ведення господарства. Така теза перетворилась на аксіому, що не потребує доведення.

Проте, якщо ринкова економіка і є найбільш ефективною, то з чим її порівнювати. Яка з моделей економічного розвитку є менш ефективною? В західноєвропейській економічній думці загальноприйнятим вважається положення згідно до якого ринкова економіка існувала завжди, і в стародавніх цивілізаціях також. В такому випадку для порівняння залишається лише економіка радянського типу. Однак, якщо уважно придивитися до цієї системи, абстрагуючись від ідеологічної складової, то можна стверджувати, що радянська економіка по суті своїй була ринковою моделлю чистої монополії. Безумовно, соціалістична ідеологія певним чином впливала на економічні процеси, обмежуючи прояв економічних законів, притаманних ринку. Проте, і монополія діє в цьому ж напрямку. Монополія на засоби виробництва, землю фактично привела до монополії на робочу силу. Разом з монополією на ідеологію це, до певного часу, дозволяло ігнорувати закони внутрішньо притаманні ринковій економіці. Але ринкові закони не перестали діяти, вони нібито "причайлись". Їх дія проявлялась в економічному застої, падінні продуктивності праці, загальному дефіциті та накопиченні інших негативних явищ. Коли ж кількість негативу переросла в якість, система розпалась. На наш погляд, в Радянському Союзі на практиці реалізовувалась одна з моделей ринкової економіки, а саме – монопольна модель функціонування. Якщо її порівняти з іншими ринковими моделями, проаналізованими в економічній літературі, то вона, дійсно, найменш ефективна. Таким чином, може йти мова щодо більшої чи меншої ефективності певних ринкових моделей, але не про більш ефективну ринкову економіку загалом хоча б тому, що ні з чим порівнювати.

Ефективність розуміють як співвідношення результатів економічної діяльності до затрат. "Чим більший результат, порівняно зі здійсненими з метою його досягнення затратами, тим ефективніше функціонує система. Під затратами розуміють певний набір грошових, матеріальних і трудових ресурсів, максимальна економія яких і дозволить досягнути цієї мети. У ринковій системі ефективність функціонування господарюючих суб'єктів виявляється природним чином, а саме в ході конкурентної боротьби і характеризується показниками прибутків і збитків, рентабельності виробництва. Менш ефективні підприємницькі структури проходять період реорганізації, підвищуючи тим самим ефективність власного функціонування, змінюють напрямки діяльності або зникають з ринку, поступаючись більш ефективно